

Sagai Muittalægje

1 as September 1911.

No. 17.

„Sagai Muittalægje“ boatta guovte gærde juokke manost, las ja 15ad bæive, ja maksa ovta kruvna ja 20 øra jakkodagast — 60 øra jakkebælest. Bladde matta dinggujuvvut juokke poastarappe bokte. Diedetusak maksek 5 øra rana.

8ad jakkodak.

Fast goitge soappam.

Nuftgo min lokkek muittek, de saddai min ædnamest naggo barggi ja bargategji gaski. Go barggek æi ožžum dam balka maid sitte de heitte si barggarest. Bargategjek vastedegje dam lakai atte si erit celkke bargid gudek gulle barggi servidi obba rika mietta. Nuft sadde marga duhat bargge bargotaga, ja ollo fabrikak dappujuvvujegje. Dat læ diettalas stuora tapan sikke barggidi ja bargategjidi, ja vahagen obba min ædnami.

Danne viggai stuoradigge ja raddetus oazžot dam naggo nokkat. Galsabappa Eriksen ja stuoradigge præsidenta Halvorsen oazžoi dam doaimatusa atte gæččalet oazžot naggijegjid soappat. Mutto gukka oroi dat čajetæmen væjjetæmmosen.

Damditi læi dat ilolaš saka go telegrafa girdeti dam saga 17 august atte de legje almaken soappam. Fast algge mašinak jorrat, væččarak bonkket ja čuovgagak lædgot. Fast ožžu gievrast giedak ja dærvast juolgek bargo. Fast jorragodi rutta ja bæivalaš laibbe boattegodi duhat barggi sidaidi ječčasek barge bokte.

Dam gaska go naggo čuožoi, fertti barggi særve kassa væketet barggid. Dat olgus jugi lakka bælnub miljon kruvna.

Gonagas, stuoradigge giti sovatægje guovto Galsabapa Eriksen ja præsidenta Halvorsen.

Ale čolga guolbbai!

Dolus boares havdde gavdnum Suoma-ædnam'est.

„Åland“ muittal atte magistar Bjørn Cederhvarf, Helsigest erit, læ Jomala'st gavdnam olles olbmui davtid muttom boares havdest, mi gaddujuvvu læt 5000 jage boares. Havdest gavdnui maid lairelitte bittak ja dugjumbiergasak, rakaduvvum gædgest. Lika læi bigjum havddai čægnot.

Danemarko hærak, allanalag olbmuk, gastašek manaidæsek čæcest mi læ valddum Jordan dænost. Muttom gavpasærvve Tuiskarika'st viežata Jordan dæno čæce ja vuovdda boat-tali mielde.

Alatægje soaldatak maršerijegje dam jage ovta mokke Guovddageidnui. Valdi 9 bæive aige.

Sami manaisidast Skierva suokkanest læ dal 31 mana.

Gavpe-olmai Henrik Gjæver Duoikačast doalai naitus bæjaid 25ad august Continental hotelast Kristiania'st. Naittali Mentzine Schøning'in, provast Schøning nieidain.

Stuoradigge gærgai ja ærrani 19ad august.

Pave Pius X læ boucam.

Kolera davdda gullu Turkarika'st. Ædnag muhamedanalažak jabmek.

Hrr J. J. A.

Du bitta „S. M.“ numar 13 alde læ algatuvvum cuoiggot gadašvuoda birra mærra samin bagje olmui vuosta.

Don J. J. A. lifčik berrin muittalik visobut gost don legjit boaco sidan, goast don bottik ja goast fast vulggit, ja man vidis læi dat njargga man galle kilometer læi gukki ja govđak ja man ollo legje assek birra dam njargga. Dalle lifči ožžom buokat blađi lokkin čielggaset oaidnet maggar mielain don læk algan čalleg mærra olmui birra, ja maggar mielain fast mærra olbmuk ridik baikidæsek.

Don J. J. A. muittalak ovta ised birra goen gieddai legjit rivatam bagjel jiečak datto jure 10 hæga ikke æmbo. Vuoi olmačam mu baikai lejge boattam æmbo go 10 hæga mangga čuode, buok bocok mak læžželæm dam sidast ja orro mangga jandor, mæsta otto. Gost dalli legjet don go ik fuobmašam atte mærra olbmui giedes dal læ bocok? Na boaco vacit gal oidnjujega mutto æi fal fuollam erit caggat mærra olbma stobo ja navit uvsast ja vel čalleg mærra olmui gadašvuoda. Lægo bagje olbmust bagjelgæččamvuotta, go luotta bocoi mærra olmui gieddai givsudet mærra olmuš rievvoi ja vuoiga hædasduttet. Gosa galgga mærra olmuš dakkat sivitides go i raddi vel dam moadde meterge maid læ oastam statas ja læ viggan divšodet buolvas bulvi, mutto go gidda sadde ja muotta sadde giedes, de boatta nubbi gieldas bagje olmuš boaco sidan ja læ obba ha mendo vuollen. Sivvan vei

bigja go i birgge duoddarin nu arra aigest go mai ja juni manost. Dai namatuvvum manoin gal læ juo bievla bajabäl mærra olbmui stobo uvsa.

Hr. J. J. A. galgat çallick maggar saji dak ridik mærraobl-muk go oidnuk cuoiggomen dak ridek buoklagaš varid, çokkaid ja njargaid mak læk mæra lakka. Mutto daggo de feilik, æi dak radašdala mendö viddak ja ikko vel diede atte dat læ okta ragje, man lagabuidi i læk loppe boattek.

Ja dast juli manost ain æi læt bæri hæga gukkin erit mærast.
P.

Portugal'ast

læ læmaš ædnam doargastus.

Vehaš Guovddagæinost.

Halidam monge çalešet moadde sane „Sagai Muittalæg-jai,“ muittalet atte dabe læk nu arvek atte olbmuk æi oažo avjid goaikesen. Dast muttom sodna-bæive læi veha viertto. De dabe Guovddagæino'st muttom vuor-rasak hagjiegje suinid goaikkat ja manjel gaskabæive henggu daid. Dat læi unokas oaidnet go nu ibmelmættomak olbmuk læk dabe min sukanest.

Çallujuvvum 21 august 1911.

Valdi vutti!

Dal læ çakça. Farga læk olbmuk lajoiguoin gærggam. Rasse dam jage Sameædnam mietta læ gal saddam buorrebüt go di-ma. Valddet dam vutti, buorek olbmuk, atte di epet bija æmbo omid dalve vuollai go dist læ avje (suoinek). Dat læ ollo buor-reb atte dist læ ucceb oamek ja valljibüt biebmo. Oamek bottek buorrebüt aiggai, ja dak saddek digjidi stuoreb sisaboaton go dalle go don vane çada daid bieb-mabetet.

Vided »Sagai Muittalægje«
amas dat ferttet orostet.

Bakak

læk dal nokkam Gaska-Europa'st

Jurddagak.

Go don loppedak nubbai juoida burid dakkat, de ale va-

jaldatte dam.

Go don aittak nubbai mav-satet, de vajaldatte dam.

Riggast læ davja æneb mor-rašak go vaivašest.

Sadne doalle olmuš bæssa davja færa man barggui ja doai-matussi; mutto dat gi sanes i doala, son manaçassi hilggjuvvyu.

»Finmarkens Amtstidende«

savva vare Graff fast saddaši æd-namhærram Same-ædnam amtti.

»Hammerfest-moivve.«

Hammerfest'ast ain dutkek dam færran birra, mi dast giddag læi dam rafhalaš gavpugest.

Lagesvuna internata

læ dal garves. Skuvladirektøra oidnu avisain occamen dalodoalle dokko.

Muttom daža Drackenber

gi jami guokta çuode jage dast ouddal saddai 142 jage boaresen. Go læi 100 jage boares, naittali son maneb gærde.

Soakkar

orru divrrumen. Gaska-Europa'st læ sokkar-gilvvem goarranam ba-ka diti.

Bitta „Sagai Muittalægjai.“

Hr. redaktøra!

Mon halidam saddit moadde sane „Sagai Muittalægjai.“

Mon læm dal dam gæse eluštam Gærregnjargast, manditi alo læ læmaš naggo Garašjoga ja Guovddagæino Sami gaskast. Gærregnjargga læ joksege stuores, mutto rasetøbme. Dat livçe sav-vamest atte dat çielgaše atte ožuše diettet, goabbain læ stuoreb vuoiggadvuotta dam njarggi. Nuft-go dal læ, de læ dat atestussan goabbažagaidi. I oro dabe nu bærahaga gullumen ibmelmættom-vuotta, erinoamaçet æi gullu goit bocçuid mærkomen jeçasek merkki, nuftgo manga æra bai-kest. Dærvvuodak must buokai-di, erinoamaçet Anders Oskali, gi buvti ouddan dam arvvalusa at Guovddagæino sukanest livçe ob-

mudak (bocçuk) Gærregnjarggi sat-tefal mi dam ožušeimek vuollase-mek. Ædnamek maddabæld Gær-regnjargga læk çabbak ja jalgga-dak. Guovddagæinost læ gukke dokko jottet, darbaša damditi dok-ko arabut vuolgget giddag.

Mon læm vuostas gærde dabe jottam. Dærvvan læp mi ællam ja æp mi jeçamek diedost læp massam bærahaga bocçuid.

Must læi hallo duodai hallo çallet moadde sane, vai ærakge gullek sagaid.

Mon læm dam gæse davja halidam „Sagai Muittalægje“ re-daktørain.

Dam gæse læ Gærregnjargast læmaš lagabuidi 3500 bocçu, bælle daina Garašjokki ja bælle Guovddageidnui gulolažak.

Mon læm læmaš Kvalsunda girkost. Bælle girkovægast legje Sami garvoi siste. Daggar bikta-sak æi oidnu Navuona daihe Ski-erva Samin, dobbe gost mon oud-dal læm jottam.

Muttom Guovddagæino Sabme.

H. N. S.

Duppatt-burssa.

Olmaj joradi danssim-viesost, mutto i viššam daussit, Dät læi juoga mi dedi su miela dam æk-keð. Gal mai çuojategje su çab-basemus nuotta „Auf Wieder-schen,“ mutto i datge arvasmat-tam su.

De fakkestaga guoddeli son danssim-vieso ja vuji jeças særv-vai. Dobbe gavdnadi son guvtin ustebines ja gurri daiguoim sam-panje boattala. Si dærvategje su jugadedin, alma dat læ manemus bæivve go don vel læk bardheol-majen. Nubbe bæive galgai son naittalet.

Go si legje buoremusast havs-kodaðdameh, de çuožželi son bajas ja vuogjai sidases. I son dahanaga heivvitam bigjat oadde; son rabosti hilaid oammaræst çokkai ja çokkani sugadamstallui ja jurdasešgoði.

Ouddaš færranak bagjanegje sudnji muittui.

Son muiti duom ja dom nieida, gæsa son mielaid læi adnam. Son muittai duom çokkisçalmag Maada, gæina son davja læi vazašam, danssim,

mutto gi duše boagasti go son jurddagides sudnji algi almotet. Son muittai Karolina, duom bivnot nieida, gæina son læi læmas loppadaddam dilest ovta gaska, mutto de læiga soai fuobmašam atte æva soai heivviin okti, ja de læiga soai ovta raðest ærranam. Buok dak færranak bagjanegje sudnji muittui, ja javkke fast lika farga.

Daddeke, ovta nieidda-færrana son i nu farga sattam vagjaldattet. Dat læi su vuostas nieidda-færran, dat liegkos Elisabeth, gæst læ mana laðes muotto ja avos njoammo boagostagak. Vuoi, moft son læi rakistam su! Ja nieidda — son maidai læi rakisdam su — dam jaki son.

Muttom jagek vasse. Son raðai ja bargai dam ala: sattet oažžot nidi sida, ja mañemusta čuvgodu dat bæive go son duostai ja galgai almotet nidi su rakisvuodas.

Vuoi, man burist muiti son dam cekked dallego son čali nidi dam bræva mast son bivdi su šaddat ječas akkan. Son muiti movt son læi vuorddam nieida vastadusa.

I gollam galle dimo ouddalgo son oažoi diettet movt sudnji læi salljuvvum.

Nieidda saddi sudnji luskutuvvum: silke duppat bursa, man olgo-bællai læi gorrujuvvum čabba bogstavai guoin:

»Muttom boares bardne-olmai.«

Son arvidi burist nieida. I dat rakistam su, mutto datoi sivomus lakai biettalet. »Muttom boares bardne olmai.« Dat læi nieida vastadus.

Aigge golai, ja son ješ doivoi atte havve dal læi sâvvum. Mutto ain damge boddost dovdi son atte dat sarje i goassege ollaset sâvvu.

Imaš læi go dat nieidda i goassege šat naittalam. Son læi ain su boares ačes lutte gæn son divšoi. Na, gal dat læige su lake — nu siega ja rakislaš go son læi.

Dal galgai son, — »dat boares bardne-olmai« naittalet itten, naittalet Thomson Floridain, muttom rigges, čabba bivnot nieidda. Su mielast oroi atte gal juo læi aigge sudnjige naittalet — ja de šaddai dat Floridain.

Son čuožželi bajas ja bodnjasti ječas dego son dattoi savdnjestet aldestet erit vaivalaš jurddagid, mak muosatutte su. De vazeli son ja valdi bajas gišast dam boares silke dup-

pat buorsa ja naketi dam ommani. De manai son algus oktan suokkemin

Nubbe ided gavnai biga-nieidda silkebuorsa go galgai doala cakketet. Dat læi čoakkai čarvvijuvvum. Son naketi gieðas dam sisa ja gulai atte dobbe siste læi juoga. Son gæsi bapira olgus. Bapir ala læi čallujuvvum duše dat sadne: »Boaðe!«

Dam bapira i læm olmai gavdnam, ige lokkam daid sanid, mak livče su likkolažžan dakkam.

Boagostæbme læ oalle dalkas.

»Boagos de don buoidok,« læ muttom dajatus, mi sist doalla ollo æmbo go mangas gaddek. Havskalaš olmuš læ alo dærvvasæbbe ja buoideb muttui.

Manga olbmu læk dærvasmuvvam go læk bokusid ožžum. Muittaluvva atte muttommin vallaiga guokte olbma, ja læiga lossadet buocamen. Ferttjegje sodno gocetet, ja doaktar ceppedi atte soai æva šat goassege julgidæsga ala boaðe. Muttom olmai galgai goccet ja ravkkat buoccedivšo go dalkas galgai addujuvvut. Mutto ikko rottjegje nakkarat sikke dam olmai ja buoccedikšoi. De nubbe buocce gæčča dibmoi, oaidna aigge dal lifči dalkas oažžot; mutto i son nagadam sardnot allaget, ige likastattet ovtage latto ærago gieðaides. Son doppi guodda, maid son balkkesti goccoelbma muttui. Dat falli nakkari siste bajas ja fierrali guolbbai nu gukke go læi ja bovti sikke buoccedikšo ja nubbe buocce. Dat guovtos, gæk buocaiga, sodno mielast oroi dat læmen nu suotas atte soai boagostæiga ovta gaska gosi jamas. Go doaktar nubbe bæive boði sodno gæččat, gavnai son atte buocce guovtos læiga buorrançeme guvllui. Son logai atte son i vel goassege ouddal læm oaidnam buorrançeme nu fakkistaga. Oanekes aige gæčest læiga soai goabbašagak bagjen ja dærvasa.

Biera ja lensmanne.

Biera boði lensmanne kantori. Spieža doalai son ain gieðast, valdi gapperes erit ja ravkai »buorre bæive«.

»Savdnje muottag erit! Maid don dattok?« jærai lensmanne.

»Maid dattom? Mon jæram

lensmannest vuollegažat, velgo gavdno maggarge vanhurskesvuotta suokkanest?«

»Jakkam mon gavdnot,« celki lensmanne, himahaddai ja cakketi cigaras.

»De dalle galgga lensmanne mu væketet,« celki Biera ja luiti spiežas guolbbai.

»Lægo dust laka-ašše, vai stevniit don aigok soabmasa?«

»Hm!« Biera čokkani gočokætta stuolo ala bævde gurri. »I hal laka-ašše gal læk. Mutto stevniit daidaši læt kuogas, vaiko ædne gal i jakke dat abot. Vai maid lensmanne arvval?«

»Buorre olmai, im mon goit vel læk gullam mi dust læ jurddages.« celki lensmanne ja læi gierddamætom.

»Na gal mon lensmannai dast čilggim,« vastedi Biera. »Ašše læ dat atte Lotte Brottorpast læ læmas mu moarsse, dam rajest juo go moai vazžit satime. Mutto nubbe juovla bæive go mon arvvalim atte moai galgge dal čaletet gulatusaidi, de biettali son.«

»Manne biettali?«

»Na, logai atte i son liko munji. Ačče læi jabmam ja de læi son olles olmuš, satti valddet gæn dattoi, arvvali son. Ja læi nu gažžar ja čævllai atte lensmanne i gal jakke dam.«

Biera čolggadi duppatčolga ja jotki:

»Mu ačče læ maidai jabmam, ja ædne i læk laga ja mærradusai siste Jos lifči ačče celleden, gal son lifči sardnom Lottain. Mutto dal datom mon atte lensmanne valdda lensman gapperes ja vuolgga Brottorpi ja cælkka nidi, atte i olmuš galga mannat šiettadusast erit vaiko vel i lækge girjalažat. Gal mon addam dudnji č kruvna.

Dat nuorra lensman ræšketi, mutto fast celki:

»Ikgo don dammaðe læk laga ja mærradusai siste atte diedak im mon dasa satte maiddege dakkat? Go juo Lotta i garo duina naittalet de —.«

Son sævveli gieðaines, mutto Biera rotti rutta girjest olgus ja čaje-ti sudnji dam.

Mutto de lensmanne æddoi.

»Ale jalloš!« celki lensmanne.

»Ane ruðaidad duokkenad. Mon mielastam væketam olbmuid daggar aššin mak gullek mu doaimatussi; mutto dat du farran læ dodno gaskavuotta, mast must i læk mikkege dakamušsan.«

Biera čuožželi ja naketi rutta girjes hoapos lommi, doppi spiežas ja celki:

»Mon savašim, vare boares lensmanne Petterson livče ællemen, de mon galle livče væke ožžum. Gal datge mai læi goarggad; mutto lavi daddeke væketet, sattetfal oazoi vaives oudast.«

Biera bijai gapperes oaivvai ja galgai vuolget, mutto lensmanne orostatti su

Dat nuora olnai gi æska lakai læi boattam dam baikkai, jurdasešgođi atte dat færran læ arteg. Ja ige son dattom dalolažaid bahanattet, ja son læi nuođoi suotas olmai. Damditi orostatti son Biera uvsa gaskast, lakodi su olgid ja celki:

»Na, rakis Biera, gal mon dam balvvalusa oazom dudnji dakkat atte jærrat Lottast, manne son siettatusast erit manna; mutto im mon vuolge Brottorpi lensman gapperin, ja ige mon sida dust maidege ruðaid dam oudast. Itten mon oazom guovlalet sisa dobbe go mon balgesbarggid boadam gæččat.«

Biera rak arvostuvai. Son geiggi su stuora gieđas lensmannai ja celki:

»Ædnag gito lensmanne. Sattetfal lensmanne jiermalažat sarnoda nieidain, de gal dat ašše čielgga. Mutto gapperes lensmanne gal valdda oaivvasis?«

»Duotta læ. Dam šaddam mon valddet oaivvasam balges bærrai gæččam diti; mutto i danne atte »imponerit« (balditet) Lotta,« celki lensmanne ja mojtoddai.

Biera garsai olgus, jurdaši, atte jogoson dat sadne »imponerit« i mavse »laga ja mærradusa,« vaiko lensmanne i dattom dam almotet.

Lensmanne læi gieskat boattam dam baikkai ja i læm vel riehta oapes olbmuidi. Mutto son læi sagastallam Bierain-ouddal, ja læi maidai gullam atte Lotta Brottorpast læi čabbasemus ja riggasemus nieidda dam guovlost. Mutto i son læm oaidnam dam nieida.

(Lasetuvvu).

Sanifriavuotta.

Læ moaddes oidnom blađđai čallemen sanifriavuotta birra. Mutto dak læ imaš go olmai olbmuk, gæina galgaši læk æmbo jierme galgit viššak duoggar sevdnjis artikkalid olgos ad-dik.

Amma di galgabetek dam addik atte jos sadne i livče, »fria,« de olbmuin i livče æmbo sarnomuš go ja, og nei. Buorre-bæive, ja bace-dærvan ja gost don læk erit ja mi du namma læ? Mutto go sadni læ »fria,« de olbmuk bessek sarnok sikke burid ja bahaid, sikke fasti ja čabbaid, ja læ dieđostge ollo sardnomuš dainago sadni læ »fria« æi darbaš oastek juokke sani mi galgaši jienaduvvut. Ja i dat han livče dat mailbme mi dal læ, jos sadne i livče »fria«. Damditi mist lægi gavcad bakkom, mi læ nu famolaš ja nanos, atte buok stuorak ja smavvak fertijek dasa vuollanek, dainago dak oanekažžak ja čielgaset ad-da garra laga buok olbmuidi atte mon ragjai læ mist sanifriavuotta, ja man rajest dat jorgita. Atte cæket værreduođastusa lagamuža ala, garta juo danen losimus ja stuoramus sud-doin, buok sivdnadusai gaskas. »Social Demokratast« čuožžoi gieskad čuovvavaš program: »Sammenslutnings og forsamlings frihet, tale — og trykkefrihet beskyttes ved lov.« Ja vela ain æmbo læ buokkaidi dik-tujuvvum atte ouddan buktik sikki girjid ja blađi bokti, govtolažat ja heivoložat čallagin, jogo gieldda stiv-ra daihe man ikkenassi ašši birra, mi i čuoce gænge gudne ala, ja ige moar-rai ja æppegululašvutti bofte guđege, nuftgo eisevaldi, gielstavirai ja ain æmbo daggari vuosta. De læ nabba dalle olbmuin sanifriavuotta vuoddo-laga mielddi.

Gal dat hal dam blađi olgusad-di diđi, ja dietta burist dæm sanifriavuotta birra, mutto son blađđai gal valde go juo olbmuk čalle dam birra ja go juo læi čallim-friavuotta, ige giængegu dne ala æmbogo dak atte min Sami vieljak addi migjidi diette-vassi dam birra dušši, atte man gukast sin dieto ja bajasčuvvggitus olla. Ja dak læi hui soma oaidnek ja gul-lat.

Siri Bithi.

Guokte smavva ganda

oiniga ovta hæsta ballamen ovta automobilast. Dat nuorab gandda jærai mast dat boatta.

»Juo,« celki dat boarraseb, »hæstak læk harjanam oaidnet atte vavnok gessujuv-juk hæstain, mutto go si oidnek vavnoid boattemen okto, de si ballajek. Mon jurdašam, jos don oainašek buvsaid boattemen gæino mielde alma olbmui taga, de ballašik gal donge.«

Gaččai sykkel alde jamas.

Kongsbergast muittaluvvu, atte okta 19 jakkasaš bardne, Knut Iversgaard, læ gaččam sykkel alde erit ovta stabbagædže vuostai. Son gavdnjuvvui 10 meter erit gæinost.

Bora ollo salte!

Okta doavter, Georg Hirth, ad-da olbmuidi dam hirbmos baka vuolde mi hærojeda daina liegga ædnamin dam rađe, atte si galggek borrat ollo saltid. Salte doalla olbmui bajas. Atte nuft ædnag buočajek baka gæččeld boatta vissa dast, atte sist vaillo saltte rubmašest. Garra bivastæme gæččeld olgusmanna bæivalažat arvo mielde 0,65—0,8 prct. salte. Olbmuk gæk ollo bivastuvvek, ouddamærkaditi soaldatak ja fyrbøtarak, sattek massek 30 ja vela 40 grama salte bæivalažat, mi i satte ožžujuvvut ruoktot borramušast.

Doktor Hirth i læk dat aidno, gutte falla dam, mutto gavdnjuk olok, guđek fallek dam.

Stuora hotelbuollem.

New Yorkast muittaluvvu, atte arvo mielde 100 nisson ja mana šadde dola oaffaren, go hotella buli.

Olgusvagjulus Amerikai

vadnu ain. Juli manost olgusvagjolegje bagjel Kristiansand 67. Dima 110.

Kolera davdda

hærojeda Tyrkiest. Ovta militær dam-pa alde læ kolera bæssam luovos. 70 læ fattitallam davdi, maina 20 jabme. Gavpugest læ 893 fattitallam davdi, maina 502 jabme.

Ruotarikast

læ bakka fakkistaga mannam vuolas nuft hirbmadet, atte potetosak ja ara šaddok læ galbmon.

Redaktora: A. Larsen, Repparfjord.

Prenteduvvum »Nuorttanaste« prentemærak kanusast Sigerfjord, Vesteræalen.